گزارش خبر
NEWSREPORT

کد خبر: ۴۶۱۰۹۲
یکشنبه ۲ مهر ۱۴۰۲ ۱۳:۰۴

تبدیل کشور به مناطق آزاد!

گرچه فلسفه شکل‌گیری مناطق آزاد به دوری از قوانین و بروکراسی اقتصاد دولتی بازمی‌گردد، اما در ایران مدیران این مناطق همان مدیران دولتی هستند و حالا همان تفکر را، حتی به شکل رادیکال‌تر به منطقه آزاد آورده‌اند. در عین حال، همچنان دولت تمرکز خود را بر افزایش تعدد مناطق آزاد گذاشته است. تا جایی که وحید شقاقی‌شهری، اقتصاددان، می‌گوید کشور در حال تبدیل شدن به منطقه آزاد است.

به گزارش خبرنگاران گروه اقتصاد گزارش خبر، در تاریخ جمهوری اسلامی ایران دولت اکبر هاشمی رفسنجانی به دولت سازندگی مشهور است. پس از پایان دوره هشت‌ساله جنگ، هاشمی برای بازسازی کشور به سرمایه‌ای عظیم و کلان نیاز داشت. تحریم آمریکا باعث شده بود تمام شرکت‌های مشهور و چندملیتی که زمانی ایران دفتر خاورمیانه و آسیایی آنها بود دیگر هیچ رغبتی برای حضور در کشور نداشته باشند. اما اروپا هنوز محتاطانه رفتار می‌کرد و اعراب خلیج فارس، به واسطه جنگ ایران و عراق که برای آن‌ها برکتی بود، با فروش نفت‌های ۱۰۰ دلاری به بزرگ‌ترین سرمایه‌گذاران دنیا تبدیل شده بودند.

برای جذب این سرمایه‌ها مشکلات زیادی وجود داشت که عمده آنها قانونی و سیاسی بود. از آن‌جایی اقتصاد ایران از همان ابتدای انقلاب به دست دولت افتاد، به دنبال مصادره‌های گاه و بی‌گاه کمتر سرمایه‌گذار ایرانی جسارت حضور در این اقتصاد را داشت. دولت کاملا جریان واردات و صادرات را در دست گرفته بود.

در حالی که بسیاری از نقاط دنیا با نظام تعرفه از تولیدات داخلی حمایت می‌شود، اما در ایران خیلی راحت ورود هر کالایی که دولت اراده می‌کرد ممنوع شده بود. اما در مقابل، بازار قاچاق هر روز رونق بیشتری پیدا می‌کرد. سرانجام دولت تصمیم گرفت از تجربه متحد جدید خود، چین استفاده کند و مناطقی فارغ از قوانین و بروکراسی‌های سرزمین اصلی تاسیس کند. مناطقی که به اسم مناطق آزاد معروف شد.

مناطق آزاد برای فرار از کمونیسم

وحید شقاقی‌شهری، اقتصاددان، درباره فلسفه ایجاد مناطق آزاد گفت: ایده اصلی تشکیل این مناطق از چین و کشورهای آسیا شرقی می‌آید، این کشورها اسیر کمونیسم و اقتصاد دولتی بودند، اما به دلیل ایدئولوژی سیاسی که داشتند نمی‌توانستند به اشتباه خود اعتراف کنند و یک شبه اقتصاد آزاد و نظام بازار را بپذیرند، پس تصمیم گرفتند یک سری از مناطق را از این قوانین و ایدئولوژی آزاد کنند.

وی ادامه داد: این روند ادامه پیدا کرد تا به امروز که تمام این کشور به همراه بسیاری از کشورهای شرق آسیا از نظام بازار و اقتصاد آزاد تبعیت می‌کنند. اما همان‌طور که تاریخ نشان داد اقتصاد ایران نتوانست به این موفقیت دست پیدا کند و همچنان به شکل بسته مدیریت می‌شود. اما همچنان به تعداد مناطق آزاد اضافه می‌شود و حتی شاهد ایجاد مناطق جدیدی به اسم منطقه ویژه اقتصادی نیز هستیم. طوری‌که چیزی نمانده کل کشور منطقه آزاد شود. در اقتصاد ایران یک‌سری موانع قانونی به دو صورت تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای وجود دارد. موانع تعرفه‌ای عبارت از تعیین یک عدد مشخص به ازای واردات کالاها که با هدف حمایت از تولید داخل و درآمد برای دولت ایجاد می‌شود.

او اضافه کرد: موانع غیرتعرفه‌ای یعنی یک نظام مالیاتی که مشوق سرمایه‌گذاری نیست یا کنترل ورود و خروج سرمایه و نیروی انسانی؛ به عبارتی تمام این‌ها یعنی دخالت و اعمال نظر دولت در اقتصاد. به همین دلیل است که امروز از اقتصاد ایران به اسم یک اقتصاد بسته نام برده می‌شود.

شکست منطقه آزاد در ایران

شقاقی در خصوص علت عدم موفقیت مناطق آزاد در ایران گفت: مهم‌ترین علت، نبود یک برنامه‌ریزی بلندمدت و زمان‌بندی مشخص است. ضمن آنکه فلسفه ایجاد منطقه آزاد که همان دوری از قوانین سرزمین اصلی و دولتی است در ایران اجرا نشد. زیرا این دولت‌ها بودند که مدیران این مناطق را انتخاب می‌کردند. همین امر باعث شد که مدیریت دولتی و نگاه اقتصاد دولتی به مناطق آزاد تسری یابد و دولت هیچ‌گونه آزادی عملی را به مدیران این مناطق نداد. از این رو، آنها مجبور بودند تمام تصمیمات کلان خود را با سرزمین اصلی هماهنگ کنند.

وی ادامه داد: منطقه آزاد، یعنی اقتصاد باز. یعنی کمترین دخالت دولت در اتفاقات اقتصادی که در این منطقه رخ می‌دهد. این مولفه‌ها باعث شد که وقتی چین برخی مناطق خود را به عنوان مناطق آزاد معرفی کرد سرمایه خارجی به این مناطق هجوم آورد. اما مدیران مناطق آزاد ایران همان بروکراسی و دیوان‌سالاری که در سرزمین اصلی وجود داشت با خود به مناطق ازاد آوردند و هر چند وقت نیز این مدیران تغییر کردند. دولتی که در اقتصاد موفق نبود کارگزارن خود را به مناطق آزاد فرستاد. اگر رویکرد و سیاست این کارگزاران جواب می‌داد که نیازی به ایجاد منطقه آزاد نبود.

مناطق آزاد محلی برای اشتغال بستگان دولتی

عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی با اشاره به ضرورت نگاه اقتصاد آزاد در مناطق آزاد گفت: ما باید نگاه بخش خصوصی به منطقه آزاد داشته باشیم، نه اینکه امروز هزینه برخی مناطق ازاد بیشتر از بودجه تخصیص یافته است و عملا پولی برای توسعه و ایجاد زیر ساخت ندارند. به طور مثال یک منطقه آزاد نهایت نیاز به ۵۰ نفر پرسنل دارد، اما اکنون هر کدام از مناطق ۲۰۰۰ نفر به کار گرفته‌اند. چون هر دولتی که روی کار آمده بستگان و نزدیکان خود را به آن مناطق برده است.

وی افزود: سرمایه‌گذار برای آوردن سرمایه خود اول به زیرساخت‌ها نگاه می‌کند، بعد به ثبات مدیریت. بیش از ۲۰ سال است که پل ارتباطی قشم به بندرعباس نیمه‌کاره مانده، بسیاری از مناطق آزاد ایران آب و برق لازم را ندارند، اما همچنان نیرو استخدام می‌کنند. این مناطق قرار بود از معافیت‌های مالیاتی بهره ببرند، اما اخیرا چون دولت بودجه کم آورده تصمیم گرفتند مالیات ارزش افزوده هم از این مناطق اخذ شود. بحث فناوری اطلاعات، حمل و نقل و و زیر ساخت‌های انرژی آنقدر ضعیف است که شرکت‌های حاضر در این مناطق فقط یک واحد ۶۰ متری دارند تا از برخی معافیت‌ها بهره‌مند شوند ولی کارخانه یا واحد تولیدی آنها در نقطه دیگری است.

وی در پایان خاطرنشان کرد: اگر خوهان اصلاح وضع موجود هستیم باید در قوانین بازنگری شود. ساختار انتصاب مدیران تغییر پیدا کند و به آنها آزادی عمل بیشتری بدهند.

منبع:تجارت نیوز